

Stjernetradition fra en gådefuld fortid

Af OVE VON SPAETH

copyright © 2006 (& © 1983) - www.moses-egypt.net

Endnu i dag er det stadig muligt at finde mange tydelige spor fra en tidlig viden om stjernerne. Der ser ud til engang at have eksisteret en verdensomspændende astro-mytologisk lære baseret på flere fælles ideer i et kosmologisk system.

Plejadernes stjernehop som den er afbildet på Senmuts stjernekort og betegnet som "de fugtige".

Berømt markør på verdens ældste stjernekort

I alle de gamle kulturlande omkring Middelhavet havde den gruppe af stjerner, vi kender som Plejaderne, en særlig vigtig rolle som himmelmæssig kalendermarkør for en af årets store begivenheder, nemlig forårsregnen eller forårsoversvømmelsens komme. Således var disse stjerner anset - i meta-astrologisk forstand - som forbundet med begrebet "velsignelse".

Således kunne Plejaderne både signalere og indlede "den våde sæson", der så blev forstærket efter signal fra en næstfølgende stjernegruppe, *Hyaderne*, græsk for 'regn'.

Senere, i antikken, ses græske og romerske forfattere ofte begejstret skrive om specielt Plejadernes stjernehop, om hvilken der i forvejen fandtes flere mytologiske beretninger.

Eksempelvis ses Plejadernes stjernehop allerede afbildet på vesiren Senmuts nu 3.500-årige stjernekort. Ingen referancer kendes herom, men stjernerne sidder det korrekte sted på kortet og er vedføjet hieroglyffer at læse fra højre til venstre: *mw(jt) nwt ht*, 'de vandholdige legemer', 'de fugtige'. Stjernekortet er en loftsudsmykning i Senmuts gravanlæg, der i en lang tunnel strækker sig ind under dronning Hatshepsuts tempel for Hathor, himmelgudinden.

At Plejaderne kan ses på Senmuts stjernekort, findes ikke hidtil omtalt i litteraturen om dette kort, som i virkeligheden indeholder en stor mængde data, der aldrig er blevet opdaget eller undersøgt. En særlig analyse af kortet afslører en sådan type information af største vigtighed i forbindelse med oldtidens historie og kronologi. Den opdagelse blev gjort af undertegnede og publiceret i 1984 (i "Stjernerne") - og senere videnskabeligt i yderligere detaljeret form som afhandlingen "Dating Egypt's Oldest Star Map" i "Centaurus Magazine of The History of Mathematics, Science, and Technology" (vol. 42:3, July 2000, pp.159-179).

Oldtidens stjernekundskab, der omfattede astronomi, astrologi og tidsmåling, var således et specielt vigtigt emne i datidens lærdom. I Egypten kendes fra meget tidlige tider et observatorium øverst på månegudsønnen Khonsus helligdom i templet i Karnak/Theben. Og endda fra de helt ældste tider brugtes astronomiske sigtelinjer

som plan for tempelanlæggenes akser.

I alle Middelhavskulturer var Plejaderne vigtige i forbindelse med agerbrugs-kalenderen.

Templerne og stjernerne

At forbinde stjerne med templer og helleigester er en ældgammel praksis. Eksempelvis er der i Lascaux-grottern i Frankrig fundet 15.000-årige optegnelser om Plejadernes stjerner og Månen - og selve stedet var ikke brugt til beboelse, men var et kultsted. Plejadernes stjernehop har konstant gennem tiderne haft en særlig vigtig rolle i religiøs henseende - foruden som astronomisk orienteringssted på himlen samt til kalenderberegning.

Nogle af de egyptiske templer blev konstrueret til at kunne afspejle, at himlens klareste stjerne Sirius, der hvert år om sommeren - efter at have været usynlig i en periode af 70 dage - stod op igen (heliakalsk opgang) nu sammen med Solen. Herved ville lyset løbe gennem templets hovedkorridor og nå helt frem til alteret inde i templets inderste helligdom.

Bl.a. var indretningen på den måde i Denderahs Isis-tempel kopieret fra ældre templer. Når alteret modtog dets lys, blev Sirius anset for transformeret til Sothis (egyptisk Sobdet), navnet for Sirius som stjernegud. Denne var en særlig udgave af den største gudinde, Isis.

Fra samme ide var lignende princip allerede udviklet i førnævnte Hatshepsuts Hathor-tempel i Deir el-Bahari nær Luxor. Templets akse blev anlagt efter vintersolhvervslinjen og kunne også modtage lyset fra Plejadernes - i mytologien syv - stjerner. Det blev opfattet på den måde, at dette lys blev transformeret inde i templet til at være den egyptiske himmelgudinde Hathors syv kvindelige dommere, der dømmer menneskene.

På samme måde senere i de græske templer - for eksempel også selve Parthenon, der blev konstrueret med retningen til Plejadestjernerne. Når templerne således var orienterede i det geografiske plan til at modtage sådanne lys i det inderste hellige rum, blev dette lys omtalt symbolsk som værende "transformeret til syv kvinder", nemlig "De syv søstre", Plejaderne.

Den syvende Plejades mysterium

Den græske lærde, filosof og astronom, Eratosthenes (276-194 f.Kr.), havde som chef for Alexandrias berømte bibliotek adgang til enorme mængder viden og beskrev Plejaderne som "de syv stjerner, hvoraf den ene ikke er synlig". Allerede Hesiod (700-tallet f.Kr.) oplyser, at denne syv-stjernegruppe repræsenterer ifølge den gamle stjernemytologi Atlas' syv døtre.

Atlas var mytologisk giganten, der ude ved Atlanterhavet bar himmelkuglen på sine skuldre. Atlas' ene datter, stjernen Elektra, forsvandt på himlen - og det sagnomspundne Atlantis, hun også nævnes i forbindelse med, forsvandt i Atlanterhavet. Med de gamle egypteres velkendte flertydighed i deres tekster kan Plejaderne som "de fugtige eller våde" i forbindelse til regn og oversvømmelse desuden hentyde til denne legendariske oversvømmelse.

Skønt vi især opfatter seks Plejader på himlen, er det et markant faktum hele vejen fra det gamle Grækenland og tværs over Stillehavet og - bemærk - i før-columbiansk Amerika, at beretningerne alle vegne fortæller om "de syv stjerner, hvoraf den ene er forsvundet".

Gajus Julius Hyginus (64 f.Kr.-17 e.Kr.), latinsk forfatter og af kejser Augustus udnævnt til chef for det Palatinske Bibliotek, skriver i sit værk "Astronomica" (Poeticon Astronomicum, 2.21): "... Plejaderne bliver kaldt syv i antal, men kun seks kan ses ...".

I alle de nævnte lande og steder ses denne stjernehop ydermere betegnet som "de unge kvinder" eller "piger". Stjernehopet blev opfattet på denne måde hos de gamle hebræere såvel som hos Amerikas coyote-indianere i Oregon og iroqueser-indianere.

Også hos f.eks. dyakkerne og malajerne på Borneo var disse stjerner eksakt nummereret som "syv, af hvilke den ene er usynlig". Og hos de australske aboriginals, der også kaldte dem "de unge piger". Ligeledes benævnes de med dette navn på Solomon-øerne i Stillehavet. Også på Nord-Sumatra kaldes de - ofte med traditionel henvisning til den seks-stjernede udgave - "*Bindtang Tudjohc*", dvs. 'af de syv stjerner'.

Alt dette synes i opfattelsen af stjernesystemet at kunne referere til en meget højere alder, end de fleste historikere normalt forestiller sig at kunne acceptere. Gamle udbredte civilisationer fra forhistoriske tider, og som nu spores eller opdages mere og mere - kunne have eksisteret adskillige steder på jorden. Og fra nogle af disse forbindelser synes hebræerne, grækerne og egypterne at have været i besiddelse af en sådan arv - "de syv kvinder", "kilder af velsignelse", "de fugtige/vandgivende" - og har videreført den.

Moses 'borttog' den syvende datter

De gamle Rabbinerskrifter, der er oprindelige kommentarer til bibelskrifterne, gengiver en beretning fra "2. Mosebog" og udvider forløbet til en romantiske begivenhed, hvor den store indviede, Jethro, havde den smukke datter Zipporah, som blev forelsket i Moses. I nogen tid "bragte hun mad til Moses" og blev siden hen gift med ham. Jethro omtales som værende præst på Sinai - mest sandsynligt ved Sinais eneste tempel, himmelgudinden Hathor/Isis' tempel (hvori der også var et helligt rum for Sirius-stjernen/guden Sobdet). I skrifterne er datteren omtalt i henførte vendinger: "smuk som Morgenstjernen og som duen på klippen".

Senere - i græsk mytologi - omtales Plejaderne som "de syv duer", der "bragte føde til Zeus". Mange forhold i græsk videnstradition stammer fra eller var inspireret fra Egypten. Plejadernes navn er fra græsk *peleiades*, 'en flok duer' og dobbelttydigt som 'flere' (stjerner).

Jethros langtidshistoriske eftermæle i Mellemøsten hos arabere, jøder, druzere og andre trosretninger vidner om, at han ikke var en tilfældig præst, men en personlighed, der stadig efter 3.500 år æres som en hellig skikkelse af format. Nærmere omtale, se bl.a. kap. 15 i min bog: "De Fortrængte Optegnelser" (bind 1 i serien *Attentatet på Moses*; gentrykt 2004).

Årligt valfarter bl.a. druzerne til Jethros hellige grav - ved Kefar Hittim (hvor i senere tider Jesus holdt en af sine berømte prædikener) nær Genesareth-søen - mellem 23. og 25. april. Disse datoer synes ikke tilfældige - det er beregnet, at de angiver det i de gamle kulturer betydningsfulde tidspunkt, når Solen passerede de dengang hellige syv stjerner, Plejaderne.

I babyloniernes senere dominerende astronomi hed Plejaderne bl.a. *Mul-mul*, hvis betydning også her er 'flere stjerner', dvs. 'stjernegruppe'. Men der synes at have eksisteret relation til ovenstående, idet Plejaderne på babylonisk også hed netop *Sippur* - og kendtes her og i flere lande som "de syv klippeduer" - og dette at Jethros syv døtre i Rabbinerskrifterne kaldes "klippeduer" og hertil ordspil på datterens navn, *Zipporah*, der på hebraisk er 'fugl'.

I den islamiske mysterielære betragtes Jethro som en inkarnation af Hudud, dvs. at tilhørende en særlig gruppe af ophøjede, hvor hver af disse var en såkaldt "emanation af lyset fra *al-Bari* (Skaberen)". Disse inkarnerede betragtedes som åndelige ledere af folkene i deres samtids generationer, hvilket Jethro ifølge denne lære opfattes at have været i Moses' æra - og blev givet det arabiske tilnavn *Nabi Shu'ayb*, 'folkets profet' (f.eks. i Quranens sura 11,91).

Måske, måske ikke, indeholdes en ekstra relation i "Jobs Bog", dens beretning i Bibelen er mest på arkaisk *hebraisk* og på en 3.500 år gammel baggrund. De ældste dele er skrevet af Moses ifølge samtlige af antikkens traditioner om tekstens ophav. Et berømt citat kunne her muligvis være et stadigt bevaret indtryk af et tab af den syvende Plejade, der tilsyneladende ikke forblev på himlen - således et træk om medvirken af guddommelige kræfter, ingen kunne sammenligne sig med: "... Kan du sammenbinde de strålende Plejader? ..." (Jobs Bog, 38,31).

Store Bjørn gengivet som en bjørn med den unaturlige hale (Bayers stjerneatlas, ca. 1600). - T.h.: Store Bjørn fotograferet på selve stjernehimlen.

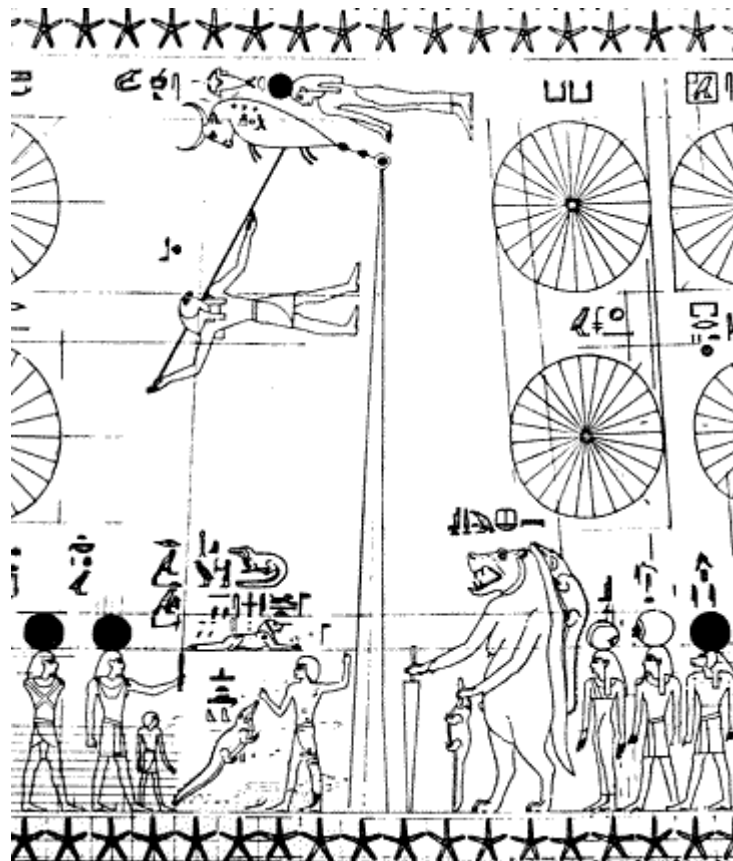
Transatlantiske stjerneversioner

Det er ligeledes et faktum, at reminiscenser af vores zodiaksystem fandtes hos mayaerne - længe før spaniernes ankomst til Mellemamerika i 1492. Således er nogle af deres stjerne tegnsymboler i princippet identiske med Mellemøstens zodiaktegn eller symboler.

Noget tilsvarende som ved den forhistoriske verdens udbredte fælles ideer om Plejaderne gælder også *Ursa Major*, dvs. Store Bjørn. Dette stjernebillede - også kendt som Karlsvognen - er en ikke-eksisterende halebjørn, der så bemærkelsesværdigt er kendt over store dele af verden. Dette dog undtaget hvad angår Senmut stjerne kort, der viser en anden version. Dog er denne korrekt placeret nær toppen af den himmelske Verdensakse (mere om denne i det følgende).

Europæere og asiater - såvel som Nordamerikanske indianere før Columbus - opfattede alle det pågældende stjernebillede som billedet af en bjørn. Ofte havde disse forskellige folk også andre ensartede betegnelser tilfælles for andre stjernebilleder. Og netop hvad angår Store Bjørns syvstjernede gruppe, blev denne gengivet på de forskellige kontinenter med deres mange lokale sprog og ofte alligevel med samme navnebetydning, nemlig "bjørnen". Dette er bemærkelsesværdigt, fordi den bestemt ikke ligner en bjørn! Og det er endda en bjørn med en lang hale - et ikke-eksisterende monstrum, ukendt i nogen zoologisk form! Dvs. et *identisk* "fantasi" produkt genfundet på tværs af verdenshavene.

Det ovenfor nævnte indtryk af en tidlig interkontinental række af tilfælde af identiske navne for stjerner/stjernebilleder synes ikke alene baseret på et åbenbart vidt udbredt kendskab til til et principielt ligedannet astronomisk system - f.eks. overensstemmende dele af af symbolerne for zodiakens 12 sektioner. Men også hvad angår flere andre identiske astronomiske navne og symboler.

Store Bjørn er på Senmuts kort placeret cirkulerende om toppen af Verdens-aksen og gengivet som Meshkitu, 'okseskanken', her udformet med yderligere oksesymbolik.

Verdens-aksen

På ovenfor nævnte Senmuts kort findes den største og mest dominerende gengivelse af Verdens-aksen (*axis mundi*, ikke at forveksle med Jordens akse), der kendes på noget egyptisk stjerne kort. Aksens betydning er hidtil upåagtet inden for egyptologien, foruden at selve afbildningen end ikke er blevet genkendt som Verdens-aksen på himlen.

Denne akse var den berømte himmelske sigtelinje. Den forbandt himlens overhovedet kraftigst strålende stjerner - Canopus, Sirius og Lyra/Wega. Den kendtes i hele verden, og den følger Mælkevejen tværs over himlen.

I Egyptens såkaldte Nye Rige, hvis historiske periode starter med 18. dynasti fra cirka 1580 f.Kr., var det nyt at opstille meget store obelisker: Disse kultobjekter i sten udtrykte en repræsentation af den første (bjerg)top der modtog de første stråler, der oplyste verden. De derfor guldbelagte obelisker - med guld på toppens lille pyramideform (nogle forskere mener, at obeliskerne var helt gulddækkede) og endda navngivet med personnavne og ofret til - havde *ensolkultisk* funktion; og de udtrykte Verdensakse-ideen.

Aksen er i den tidligste kendte udgave afbildet på Senmuts stjerne kort. Selve stjerne kortet er også grafisk smukkeste overensstemmelse med det gamle Egyptens frembringelse af tidløst design inden for kunst, arkitektur og brugsgenstande - alle uden tvivl blandt det smukkeste frembragt i verdenshistorien.

T.v.: Egypternes hieroglyf for Re eller Ra, 'Solen', var en cirkel med prik i midten. Her sammen med en glyf, de angiver faraos tilnavn: Søn af Ra.
T.h.: Kinesernes ældgamle skrifttegn Re eller Ri, 'Solen', blev af skrivetekniske årsager mere kantet, men opfattes fortsat som en cirkel med prik i midten.

Verdensudbredt solsymbol og skorpion-tegn

Et meget tidligt eksempel på interkontinentale identiske navne er kendt i forbindelse med Solen, der kaldtes 'Ra' eller 'Re' af egypterne; kineserne kalder den 'Re' - og det kaldes den ligeledes hos polynesierne. Også over hele Stillehavet kaldes Solen 'Ra' - på trods af mangel på forbindelse/slægtskab mellem egyptisk og kinesiske og polynesiske sprog - og uanset enorme geografiske afstande.

Dertil kommer, at ved siden af den næsten ensartede udtale af *Ra/Re (Ri)* bruger kineserne stadigvæk i deres specielle kinesiske skrift det fuldstændig *samme billedskrifttegn for Solen som hos oldtidens egyptere*. Det er det velkendte gamle tegn, der viser en cirkel med en prik i midten (i senere kinesisk skrift blev cirklen mere kantet af skrivetekniske årsager).

Når f.eks. børn tegner en sol, er det altid blot en cirkel - evt. forsynet med stråler eller et ansigt - men aldrig en cirkel med en prik i midten. Det ganske bestemte solsymbol bestående af en ikke-tom cirkelkontur, der er karakteristiskgjort med sin centrum-prik som 'kerne', er derfor ingen tilfældighed, når den genfindes i samme specielle form både hos de gamle egyptere og hos polynesierne og i den kinesiske skrift.

Ligeledes har både kineserne og de gamle egyptere et skrifttegn eller en glyf, der viser en skorpion. Ifølge ældgamle traditioner med astrologiske forhold, for eksempel hos grækerne og romerne, kunne dyrekredstegnet Skorpionen (oprindeligt stjernebilledet Skorpionen) symbolisere eller referere til "enorme mængder eller antal"; og når et billedskrifttegn med en skorpion blev brugt i en egyptisk tekst - eller optræder i den stadig anvendte kinesiske skrift - betyder den det samme i begge disse skrevne sprog, nemlig "enorme antal". I samme symbolære alle steder betød den i naturen giftige Skorpion også noget med død, og Mellemamerikas mayaer kaldte dette stjernebillede bl.a. for "Dødsgudens tegn".

Også for eksempel de stjerner, vi kender som Tvillingerne, har samme betegnelse hos grækerne og babylonierne - så vel som hos de gamle øboere i det sydlige Stillehav. Det fælles er næppe hver gang bare et tilfælde, men kunne tyde på en form for transport af traditioner, f.eks. via fortidens søfolk, der navigerede efter stjernerne.

Stjernebilledet Store Bjørn afbildes som en okseskank, Meskhitiu, på mange egyptiske billeder. T.h.: Udsnit af zodiak i templet i Denderah. Ideer om tidligere form synes overlevet i Egypten. Gennem årtusinderne ændrer stjernernes egenbevægelser på formen af Store Bjørn (Karlsvognen, Ursa Major).

Ældre symbolik på Senmuts stjernekort

Angående den tidligere, ofte verdens-fælles stjernesymbolik, er det interessant, at egypterne *ikke* lod stjernebilledet Store Bjørn kalde ved dette navn, men enten *Kepesh (hpsh)* eller især *Meshkitu*, dvs. 'okseskanken'.

I gamle myter, og tillige i Bibelen, kan lænd, hofte eller lår referere i overført betydning til fødselsprocessen eller genfødsel og var også kendt som eufemisme for de reproduktive organer. I det Ny Testamente er "Johannes Åbenbaring"s omtale af "Skøgen fra Babylon" et symbol for Karlsvognen/Store Bjørn - ifølge Dantes "Divina Commedia" fra ca. 1300, hvor man stadig i de indviedes viden havde bevaret en del af oldtidens kosmologi-tradition.

Der er forskel på stjernebilleders indre sammenhold og bevægelseshastighed. F.eks. kan Plejadernes stjernegruppe anses for temmelig stabil - især de syv eller seks vigtige stjerner ud af hele gruppens mere end 40 stjerner - idet nøjagtige målinger viser, at Plejaderne bevæger sig i helt samme retning og med helt samme langsomme fart, dvs. de holder sammen i relativ tæt gruppe gennem mange årtusinder, hvilket er temmelig unikt i universet. Aztekerne i Mellemamerika baserede deres kalenderår på Plejadernes stabile gruppe.

Anderledes med Store Bjørn, der ændrer sig voldsomt gennem årtusinderne. På Senmuts stjernekort fra ca. 3.500 f.Kr. og i talrige andre gamle egyptiske billeder vises Meshkitu - stjernebilledet Store Bjørn/Karlsvognen i en udgave, der er usædvanlig flad. Og hos Senmut er der endog påtegnet hoved og horn for at understrege oksesymbolikken. Idet den egyptiske mytologiske tradition synes at have flere, ofte gådefulde referencer til tidligere kulturer, kunne en ide eller viden om det bemærkelsesværdige træk angående Store Bjørns glidende, meget langsomme forandring gennem tidsdistancer af mange tusinde år måske have været overført derfra?

Ove von Spaeth

Forfatter og forsker, - Copyright © 2006 (& © 1983).
Enkelte dele i teksten er fra bind 2 og 4 i Ove von Spaeths bogserie "Attentatet på Moses".
(C.A.Reitzels forlag og boghandel, tlf. 33 12 24 00 & info@careitzel.com)

Yderligere information: www.moses-egypt.net

Litteratur:

Allen, Richard Hinckley: "*Star Names, Their Lore and Meaning*", (1899) rev. ed. (Dover), New York 1963.

Baring-Gould, S.: "*Legends of Old Testament Characters...*", vol. II, London 1871.

Churchward, Col. James: "*The Sacred Symbols of Mu*", (1935) reprint (Brotherhood of Life) 1988.

Ginzberg, Louis (ed.): "*The Legends of the Jews*", vol. 2, Philadelphia 1909.

Spaeth, Ove von: "Dating Egypt's Oldest Star Map", *Centaurus Magazine of The History of Mathematics, Science, and Technology* (vol. 42:3, July 2000, pp. 159-179).

Spaeth, Ove von: "*De Fortrængte Optegnelser*" (bind 1 i serien *Attentatet på Moses*; gentrykt 2004), kap.15.

- - -

Citater fra:

Bibelen: "*Jobs Bog*" 38,31

Bibelen: "*Johannes Åbenbaring*" 17,1-17, 19,2.

Dante Alighieri: "*Divina Commedia*".